

Preventie in de sportomgeving

Hemmo Boven, Ester Teunen en Patrick van Iperen

JOGG, Verslavingskunde Nederland en Trimbos-instituut

21-05-2026

Programma deelsessie

- Introductie: middelenpreventie in de sportomgeving
- Wat kun je doen om een gezonde sportomgeving te realiseren?
- Goede praktijkvoorbeelden
- Aan de slag!

Middelenpreventie in de sportomgeving

Sport als beschermende factor?

- ✓ Georganiseerde vrijetijdsbesteding
- ✓ Gezonde sportomgeving
- ✓ Vindplaats preventie
- ❖ Is de sportclub altijd een beschermende omgeving?

Risico's in de sportomgeving

- ❖ Naleving NIX18 is laag
- ❖ Niet 100% rookvrij (maar wel bijna...?)
- ❖ Incidenten met drugs
- ❖ Gokken op sportwedstrijden (combi met alcohol)

Pijlers van preventie in de sportomgeving

1. Voorlichting en educatie
2. Signalering, advies en ondersteuning
3. Fysieke en sociale omgeving
4. Regelgeving en handhaving

Wat werkt - nicotinepreventie

- Rookvrije omgeving
- Locatiemonitor 2025
  - 93% van de gemeente is actief bezig met rookvrije omgevingen.
  - 74% buitensportlocaties
  - 53% sportveldjes.

Toolkit

- Rookvrije Generatie
- Communicatiepakket
- Poster
- Tips en tricks voor naleving
- Stappenplan
- Argumentenkaart
- Voorbeeld enquête

Wat werkt – alcoholbeleid in de sportkantine

➤ Naleving Alcoholwet

➤ Geef het goede voorbeeld

➤ Beperk het aanbod en zichtbaarheid

➤ Sfeer en veiligheid

➤ Beleid en training

▪ [Richtlijnen alcoholbeleid sportclubs](#)

Wat werkt – drugspreventie

- De basis:

- Afspraken
- Aanspreekpunt
- Overleg & advies

- Leidraad drugs en sportclubs

- *Samenvatting voor clubs*
- *Format beleidsplan*

Gokpreventie

1. Afspraken maken (regelgeving en handhaving)
2. Voorlichting en educatie
3. Signalering, advies en ondersteuning
4. Omgeving

Wat kun je doen om een gezonde sportomgeving te realiseren?

Maak je sportclub ook

ROOKVRIJ

OP WEG NAAR EEN
ROOKVRIJE
GENERATIE

Start hier

Uitdagingen-

- ■ Vaak zijn het onbekenden, de bezoekers, die roken.
- ■ Wie gaat ze daarop aanspreken? we willen de relatie goed houden.
- ■ We hebben een paar vrijwilligers die zich enorm inzetten en roken, die gaan we toch niet zeggen dat ze hier niet meer mogen roken.
- ■ Dat ga je toch niet tegenhouden.
- ■ Dan roken ze op straat en nemen ze hun bier mee en dan krijgen we daar problemen mee.
- ■ Als je hier niet mag roken gaan ze ergens anders drinken en derde helft houden.

Argumenten+

- ✓ Minder afval met peuken en beter voor het milieu.
- ✓ We willen niet dat jeugd via onze club het roken (incl. vaperen) ontdekt.
- ✓ Ouders mogen erop rekenen dat hun kinderen bij ons in een gezonde sportomgeving zijn.
- ✓ Tegenover 1 persoon die wel wil roken, staan zovelen die blij zijn met een rookvrije omgeving.
- ✓ Mensen die toch roken reageren veelal positief als ze worden aangesproken.

Beleidskansen

- Beleidsdomeinen (o.a. Volksgezondheid, Sport, Veiligheid/Handhaving, Economische Zaken)
- Beleidsinstrumenten (o.a. PHP, APV, Subsidiecriteria)
- Stakeholders (proces en kennis)

Verzorgingspartijen

GGD

Sportorganisaties
(Sportbedrijf of
teamsportservice)

Coördinator Sport
en Preventie

Buurtsportcoaches,
cultuurcoaches of
combinatiefunctie-
nari s onderwijs

Clubkadercoach
(vereniging- en
sportparkmanager)

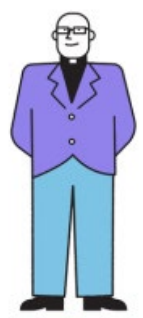

Sportverenigingen /
sportaccommodaties

Beleidsmedewerker
(o.a. Sport en
Volksgezondheid)

Samenwerken in de sportomgeving

Verenigingsondersteuner

JOGG-coach gezonde locaties

Beweegcoach

JOGG- regisseur

BVO's

Adviseurs Lokale Sport

Lokale Sportraden

Commerciële
aanbieders of
ondernemers

TeamFit 2.0

Teamfit – wat is het?

Praktische werkwijze + digitale tool

Volgens richtlijnen van kennispartners is Teamfit een **praktische werkwijze** met een **digitale tool** om sport- en buurtlocaties gezonder te maken.

Rol van JOGG-coach gezonde locaties

De JOGG coach gezonde locaties begeleidt locaties, verbindt partners, versterkt en stimuleert samenwerking binnen het werknets voor een gezonde leefomgeving.

Waarom TF & de JOGG-coach gezonde locaties?

- Teamfit maakt gezondheidsbeleid (thema's roken, alcohol en voeding) praktisch uitvoerbaar in de sportomgeving (en buurt)

- Zonder ondersteuning van een expert is het lastig om de sport- en buurtomgeving structureel te veranderen.

- Biedt continuïteit, i.p.v. losse campagnes of projecten

Inzet JOGG-coach gezonde locaties 1/2

Regie op deze rol – organisatie, opdracht en financiering - ligt bij gemeenten

Zo pak je het aan:

1) Bepaal waarom nodig

- Wat wil je concreet veranderen – welke beleidsdoelen raakt dit?

2) Bepaal wie de rol oppakt

- Nieuwe functie of uitbreiding op bestaand takenpakket
- Lokaal of regionaal
- Eigen functionaris, GGD, sportbedrijf, welzijnsorganisatie, ZZP?

3) Maak inzet concreet

- Uur per week, wat doet de coach wel/niet, tijdelijke rol of structureel

Inzet JOGG-coach gezonde locaties 2/2

4) Bereken de totale kosten

- Uurtarief of loonkosten
- Activiteitenbudget, materialen, overige middelen voor werving/activatie

5) Maak een dekkingsplan

- Structurele middelen (vanuit bv sport, gezondheid, jeugd)
- Tijdelijke middelen (SPUK, GALA, specifieke wijkbudgetten)
- Externe financieringskansen (provincie, regio, partners, fondsen)

TIP: combineer middelen

6) Leg het besluit vast

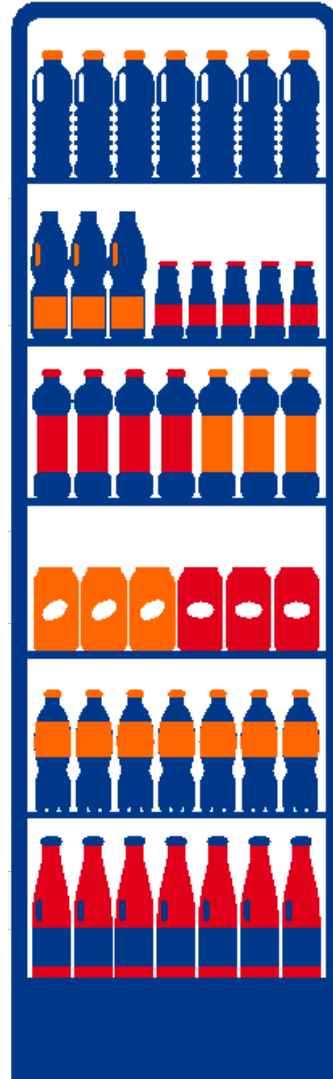
- Neem de rol expliciet op in uitvoeringsplan, opdracht of prestatieafspraken
- Leg vast wie verantwoordelijk is
- Spreek evaluatie moment af

Wat doet JOGG NL?

- Advisering gemeenten en andere stakeholders hoe de rol van JOGG-coach gezonde locaties georganiseerd kan worden (zie ook JOGG-Academy)
- Opleiding JOGG-coach gezonde locaties + kwaliteitswaarborging
- Eigenaar van de werkwijze Teamfit + digitale tool

Argumenten +

- **Alcoholwet**
Wettelijke afspraken
- **Verantwoordelijkheid**
Geen ongewenst gedrag
of verkeersongevallen
- **Waar sta je voor**
Sociaal en
maatschappelijk

Uitdagingen

- **Terughoudendheid**
Gevoelsmatig inperken/
opleggen van
- **Inkomsten**
Alcohol veel barinkomsten
- **Weerstand**
Kleine stapjes,
in samenspraak

Drugs & sportclubs

- **Stappen om te komen tot drugspreventie**
  - I. Vorm een werkgroep/commissie
  - II. Weet wat er speelt
  - III. Bepaal de sociale norm
  - IV. Stel regels, sancties en afspraken op
  - V. Communicatie
  - VI. Training
  - VII. Maak je drugspreventiebeleid compleet
  - VIII. Evalueer na ieder seizoen

Goede voorbeelden & tools

NIX18-sportpakket

SCHENKTIJDEN ALCOHOL

MA. van: _____ tot: _____

DI. van: _____ tot: _____

WO. van: _____ tot: _____

DO. van: _____ tot: _____

VR. van: _____ tot: _____

ZA. van: _____ tot: _____

ZO. van: _____ tot: _____

GEEN LEGITIMATIE = GEEN VERKOOP

< 25 jaar? Laat je legitimatie zien!
< 18 jaar verkopen wij geen alcohol

NIX18

NIX18

**IEDEREEN
KENT
IEDEREEN
MAAR TOCH
WIL IK JE ID
EVEN ZIEN.**

NIX18

**HOU HET
GEZELLIG
OOK VOOR DE MENSEN
ACHTER DE BAR.**

**<18 GEEN ALCOHOL
<25 LAAT JE ID EVEN ZIEN**

NIX18

Samenwerken in Friesland

■ Preventie meet-up:

- Samenwerken is essentieel
- Beleidsmedewerkers als verbinder van aanpakken
- Professionals als dragers van expertise
- Communiceer gezamenlijk
- Stimuleer ontmoeting

■ Gezondere box

- Samenwerking OKO, JOGG, GGD, JOGG-Teamfit & groothandels
- Opening voor het gesprek & aan de slag!
- Per gemeente verschillend

Goed voorbeeld in OKO gemeente Barneveld

- Geen alcohol tijdens jeugdtrainingen, -wedstrijden en –evenementen
- Argumenten bestuur om huidig alcoholbeleid in te voeren:
  - Jeugd mag geen alcohol kopen
  - Ouders draaien bardienst en moeten dan een cursus volgen voor een paar mensen die alcohol willen kopen
  - Duidelijk uitleggen en uitdragen dat bestuur achter deze beslissing staat
- Alles is vastgelegd in (verplicht) [bestuursreglement alcohol](#) + certificaten zijn zichtbaar
- Rookvrije sportvereniging

Sportcafé middelengebruik

- Avond over middelengebruik
- Workshop Gezonde Sportomgeving
- Gezamenlijk IVA training volgen

Aan de slag!

Groepje 1: Rookvrij = vapevrij (Hemmo)

Bespreek:

- Hoe ga je het gesprek aan?
- Hoe richt je het proces in of is het ingericht?
  - Wie haak je aan voor wat?
  - Welke mensen en hóe?

- § Welke weerstand is er in het werkveld?

- § Wat kun jij als OKO gemeente morgen doen?

Alcohol- & drugsbeleid (Patrick)

- Kampioensfeest: hoe ging dat?
- Toernooien & evenementen: alcohol en drugs
- Rondom WK 2026
- Klaar voor het nieuwe seizoen?

Gokken in de sportomgeving (Ester)

- WK 2026
- Poultries? Met of zonder Geld?
- Combi met Alcohol?
- Wat zou je aan interventies in kunnen zetten?

Terugkoppeling

- Wat is er uit jullie gesprek gekomen?
- Wat kun je morgen doen voor een gezonde sportomgeving?

Dank voor jullie aandacht!

